

Պապը սէրասքերի

կէլմէքտէ իրեն, պունտուն երկիրմի կրնն էլվէլ, մէքըրը իրթիւլարն պիր ան էվէլ էօնիւ արնմասը, Միւթթէ- ֆիքայի Մմէրիգա թարաֆընտան Մատրիտտէ մուգիւմ Միւթթէֆիգայի Ամէրիգա մասաւհաթկիւզարը վասը- թասըյա, իսքանեապար պիւթիթիւմի իսէ ան, իսքանեապար պունն հէվա- լէի սէմի իթիպար իթմէտիթէրի ճի- հէթէ, իսքանեապարըն շու հարէ- քէթին պիր սէրիւթէ իթիպարըյա, Ամէրիգալար Գուպա ճէգրիթսին պիր ֆիւ ասանմա սէվգ իթմէք իւզըն շիմտիտէ հաղըրըք կէօրմէքտէ օլ- տուգլարը թայմըք զաղէթասընտա կէօ- լիւմիւլ տիր :

—Իթալեաա կէչէնլէրտէ նէհրէ- լին ճօմասընտան զարարտիտէ օլան պիւլարէկեան իլին, Լանտրատա թէչըլ գըլընտէ գօմիթիւտա, շիմտիտէ գա- տար 6778 ինկիլիք լիւրասը իեանէ թէ- րաքիւմ իթմիւլ վէ մէպլալը մէքըր- լուն շիմտիտէ անկին 5000 լիւրասը միւհ- թաճիւնէ թէվլի օլունմաք իւզըն, իթալեա տէվլէթ իտրիթիւլ նաղըրը- նա կէօնտէրիւմիւլ վէ պագը գալան մըքտարը տարի եաղընտա կէօնտէ- իլիւմէք իւզըն պունուսմուլ օլտուղու թայմըքտա կէօրիւմիւլ տիր :

ՐՈՒՍԻԱՍԱ ՍԵՂԸՐ ԽԱՍԹԱԼԸՂԸ

Րուսիա միւթթիւտէ իլէմէքտէ օլան շըմէնտըքէր արապարընտան, հայ- վանթը նաղընէ միստուս օլան արա- պարըն վիսաթսըլ օլուպ, պիր ա- րապաթա պագըն հատտէն զիեաթէ հայվան երեւթէտիթէք, իքի իւլ կիւն վէ պագըն տախի պիր հաֆթա եօլտա ան վէ սուսուգ գալտըք վէ մէքըրի հայվանլարըն արապարա երեւթէն- տրիթիւմէսի էսանսընտա, մէվգըքլարտա բէք զիեաթէ տարա օլունուպ, իլթէ պու սէպէպլէրէ պիր մահէլտէն տի- կէր մահէլէ նաղ օլունհաճաք օլան հայվանլարըն, մահալինէ վասըլ օլուն- ճաեա գատար, վիհուտտէն տիւլտիւ- կիւ ճիհէթէ, իսաթալըք տիւլար օլ- տուգլարընտան, շաեապար մահէլտէ մէքըրի հայվանլարա կէչէն իլթէթէր- տէն պիրիսի ինթիլար իտէ, իթմէք, տէր հալ սայիր հայվանթա տախի սիրալէթէ, քիւլլի հայվանըն թէլէ- ֆինէ սէպէպ օլտուղու ճիհէթէ, եա մէվճուտ օլան արապարըն թէվսի վէ եախտ միւճէտտէտէն ինչասը իլին, իմէքաթօր թարաֆընտան շըմէնա- ֆէր գուճաեաթալընտա էմի միստուս վիրիտիթի, թայմըք զաղէթասընտա օ- գունմուլ տուր :

—Յիկարո զաղէթասը, Նօրթֆիլթ նալմ սէֆինէնի զարգ օլունսը հադ- գընտա, աթիտէքի մալիւմթլարը եաղմը տըր :

«Սէֆինէլ մէքըրէնին գաթթանը օլան ֆիսթիլսին խըտմէթինտէ պու- լունան իլիտ պիր արապ, իւլ տէֆա միւճաիլէյ հաթաանը՝գօր իլէ եէրին- տէն գալտըք պանտալա պինտիլմէք իսթէտի իսէ տէ, միւճաիլէյ հաթ- թան, քէնտի արապըն պու ֆէտա- քաթըլընտան քէնտիսին պիր նա- մուսուղուգ հուսուլէ կէլէճէյինի միւշահէտէ իլլէյէրէք, նիհաեթ ըր- վօլլըրըն չէքիպ արապը գօրգութ- մուլ : Մէրգուլ արապ, սօն նէֆէսին- տէ էլլէրին գալտըք պիր գալ լա- գըրտը սէօյլէմիլ իսէ տէ, տէնիլին շիտտէթլի կիւրիլթիսինտէն ասալ տուեալմամը, վէ պատէհու քէնտի- սին տէնիլլէ թալարաք պօղուլմուլ տուր :

Մէքըրի տէչէթլու մէնգարէ հէն- կեաթընտա, Շարլ ֆիլիք իսմինտէ պիր մէնմուր, քէնտի տէֆիթէրինի ալարաք սուգ գալա հիսապար իթմէքտէ ի- տի :

—Շարլ, նէ՞ եաթընտուս օրատա, տէյի սիւալ իտէր Մ. Թօմադօ :

—Բարալարըն հիսապ իտիպ, վա- սիեթթիմի եաղընտուս տէր Մ. ֆիլիք աղըր պիր սէս իլէ :

Մէրգուլ ֆիլիք պօղուլտնլարտան պիրի տիր :

Մ. Արալօն նամ զաթ պիլիմ (Յի- կարօ զաղէթասըն) միւսպիրիմիլէ, գաթթան ֆիսթիլսին վէ քէնտի կէնճ գաթթան պիրպիրլէրինտէն ալըլ- տըքլարընտա վէտալալտըքլարըն էսէ- ֆէնիլիք մէնգարէսի նաղ օլունուլ չէյ տէյիլ տիր, տէմիլ տիր : Մէրգուլման պիր ալըք էվլի իտիլէր :

—Մարի, տէր գաթթան քէնտի գա- ըսընա, չարուգ սանտալա պին, Ալ- լահ պէրապէրինտէ օլուն : սէնի չօգ սէվլէր իտիլմ :

—Ահ, պըրաք քի եանընտա գալա- երմ, տէր կէնճ գաթթա, զաեթլէլ չէ- տիտ պիր աղըր տուեաթաք վէ քէնտի գօճաթթան գուճալընտա թթլարաք : Գաթթան, գաթթանը գօլլարըն ա- րաթնտա սըգարաք, վէ ահ ու ֆի- լան իտէրէք :

—Չարուգ կիթ, Մարի, շիմտի սէ- ֆինէ պաթթաճաք տըր. պէն կէլմէմ... պէն պուրտա էօլէճէյիմ... ֆա- գաթթ, պէնի ունուլմաեաթըն, Մարի, պէնի ունուլմաեաթըն, տէր :

Պատէհու քէնտի գաթթանը սան- տալա կէօթիլէրէք օլան իքի թայի- ֆէլէրէ պիր իմար իտէրէք, քէնտի օ- ֆիլեալարընտան պիրին տէնտէր, վէ մէրգուլ օֆիլեալ :

—Պու էօլիւմ նէ՞ գատար աղըր տըր պիլիմ իլին, գաթթան, տէր աղըլտա պիր բարալ թիւթիւն աթարաք :

—Սահիհէն բէք աղըր. ճօն, տէր գաթթան. վէ սօն նէֆէսինէ գատար սուգ գան իլէ թայիլթէլէրէ լաղըմ օ- լան գօմանտալըլ ինճա իտէր :

Պօղուլտնլարըն իլինտէ պէօյիւք պիր քէլը պունուլմաքտա իտի. մէքըրի հայվան, քէնտի ճիսինէ թապիլ օլան տաթթին մուղաթիլ օլարաք, պալա- լարըն գուրթարմաեա սայ վէ զայիթ իթմէյիպ, եալընըք քէնտիլինի գուր- թարմաեա պաղար իտի : Մէքըրի հայվան պիր չօգ զայիթլէրտէն սօն- րա, քէնտիլինի պիր մասա իւզէրինտէ մուհաթալա իթմէք մուվաֆիաք օ- լապիլիլ, ֆաթթա եօլունուն պիրի տախի մէքըրի մասա իւզէրինէ չըգ- մաք իսթէտիլինտէն, մէքըրի քէլը գուտարաթաք, մէրգուլմ եօլունուն պօղաղընտա թթլըր, վէ իքիսի պիր- տէն տէնիլլէ տիւլէրէր. եօլուն քէն- տիլինի զայիլ իտիպ պօղուլտը, ֆա- գաթթ քէլըրին նէ օլուն օլտուղու ան- լալըմամը տըր :

—Օն սօգուղունուն արա միւհէն- տիլէր ասըլ տէնիլլէ, սէգա տըր. չիւնքի միւհէնտիլլէրին հիւսէր վէ մա- թիլթէթիլլէ ասըլ մէքըրտա եաթըլան ճէսիմ ինչաթթըն մըքտարըն սայմաք միւճըլն տէյիլ տիր. թասալվուր օ- լունան ինչաթթա կէլիննէ, պունար- տան պաղըլարը պիր տէրէճէտէ միւշ- քիւլաթը մուճիպ տիր քի, պունտան օլունուլ սէնէ էվլէլ ինճաթ միւճըլն- սիլ կէօրիւնիւր իտի :

Էգ ճիւլլէ, Մանշ տէնիլլէ ալթընտա պիր թըննէլ (եէր ալթընտան եօլ) իմալը, վէ Գօրէնթ նիմ ճէգրիթսինին քիւշաթը,

վէ Սէն-Կօթար տաղընըն ալթընտան պիր թըննէլ եաթըլմաթը, վէ շըմալի Ա- մէրիգաեք ճէնուպի Ամէրիգաեա պի- թիլտիրէն Բանմանտա մահէլլին քիւ- շաթը խուսուլարը տըր. մէքըրի թա- սալվուր օլունան ինչաթթաեա, էն էվ- վէլիսաթթա կէլլէն Մանշ տէնիլլէ ալ- թընտան պիր թըննէլ ինչաթթ օլուպ, էն մահիլ միւհէնտիլլէր պու թասալվուր իլէ մէշուլ օլունա վէ հալէա չիմտիտէ գատար պունա թէչէպպիւս իտիլմէ- միլ տիր. հէր նէ հալ իսէ, թարիֆաթը աթիլէ, մէքըրի թըննէլին ինչաթթա օլունաք միւճըլլաթը իսաթթա կէթի- րէպիլլէր. չէօլլէ քի, մէքըրի թըննէ- լին պալաեաթաղըն սօգթա, ինկիլթէրա սէվալիլինտէ Սօթ ֆօրաեա նամ մա- հէլլ իթթիլալ օլունուպ, ֆրանսա սէվալիլինտէ Գալէ չէհրիլին զարաք գըլթասընտա պիլթէճէք, վէ ուզուն- լուղու 35 1/2 քիլօմէթրօ օլարաք, մէ- սարիֆի ինչայիլլէսի 250,000,000 ֆրան- գա պալիլ օլունահաք, վէ ինչաթթըն թէմալիլլէ իթթաթէլլի օլունաթ իլին 10 սէնէ միւտտէթ իգթիլա իտէճէք տիր :

Մէքըրի թըննէլ ինչա օլունուղու հալտէ, տիւնեանըն զարալիպ նէ- վիլտէն օլան չէյլէրտէն պիրի օլունա- ղը տէրքեար իսէ տէ, պունու թա- սալվուր իտէնլէր, էքսէրիսի իլին նա- զարիսաթ թարաֆըն իլթիլալ իտէ- րէք, ինճաթ միւճըլն օլունուղուն իս- պաթ իտիպ, գուլվէտէնֆիլիլէ կէ- թիլլէրիլլէսի իլին, կէրէք ֆըրանսըլար վէ կէրէք ինկիլիլլէր հալէա թէրէտ- տիւտ իթմէքտէ պունունուլ տըլար :

Տիկէր թարաֆտան, Սօն Սէնի տա- ղընըն ալթընտան ալըլտէ թըննէլին միւշքիլալթը վաթաեթ իւղմէն, իգմալ վէ իթմալ օլունահաթ տիւլիւնիլլէր իսէ, եինէ մէքըրի Մանշ թըննէլի- նին ինչաթթ միւճըլն օլունուղուն թաս- տիք իթմէք լաղըմ կէլիլ. իլթէ միւ- հէնտիլլէրի մէշուլ իտէն՝ մէսէլլէր- տէն էն միւշքիլի պու տուր, չիւնքի սայիր ճէսիմ ինչաթթա, բօլիթիգա- ճա վէ եա ապչէճէ միւշքիլալթտան պալաք, հիւ պիր կէօնտ մանիլլէ թէ- սաթիլ օլունահաթ :

Մէքըրի Գօրէնթ նիմ ճէգրիթսինին քիւշաթը պիլթիւն պիլթիւն իքինճի տէրէճէտէ գալըն, պունուն տըսըն- տա քիւշաթ օլունահաթ գանալըն ու- ղունուղու 3 քիլօմէթրօտան զիեաթէ պունունահաթաղընտան, Սիւէլի 130 քիլօմէթրօ ուղունուղունտա քիւշաթ օլունուղու խաթթա կէթիլլէ, մէքըրի Գօրէնթ գանալըն միւհէն- տիլլէր իլին, պիր օեուլնաթ տիլմէք օլունաթ տէրքեար տըր : Մէքըրի Գօրէնթ գանալը քիւշաթ օլունտա, ճէնօլա, վէ Մարսիլեա, վէ Լիօրնա, վէ Նաբօլի, վէ Թրիէսթէ, վէ վէնէ- տիլտէն Էվրօպան շարգ թարաֆը- նա ալթիլլէ իտէճէք թիւճաթ սէֆի- նէլլէրին գաթ իտէճէլի մէսաթէ ա- գալմը օլունաթընտան, մէքըրի Գօ- Րէնթ գանալըն քիւշաթը, պիլ ճիւլ- լէ, Էվրօպա տէվլէթլէրի թիւճաթթիլլէ- ճէ, վէ պա խուսուս իթալեա տէվլէ- թիլլէն, ումուրու միւլթէլլէտէն տիր- անհաք մէքըրի գանալըն քիւշաթըն- ճա տախի, շիմտիտէ գատար պիր գա- րար վէրիլլէմիլ տիր Սէն Կօթար տա- ղը ալթընտան պիր թըննէլ քիւշաթը գարարալթըլլըլ օլունա, պունուն պիլթիւն ուղունուղու 15 քիլօմէթրօ- եա եաղըն տըր. եանի, Սօն Սէնի տաղըն ալթընտան քիւշաթ օլունան թըննէլին ուղունուղունտան, 3 քիլօ- մէթրօ զիեաթէ ուղունուղու օլունաք,

վէ պունուն թէմալիլլէ ինչա վէ քիւ- շաթը իլին 16 սէնէ գատար միւտտէթ իգթիլա իտէճէք տիր :

—Գուլպի չըմալի թարաֆընըն միւ- քէմմէլ սուրէթտէ պիր խարիթասընըն ալթ վէ թէրսիլի իլին, ինկիլթէրա տէվլէթի թարաֆընտան իւլ աթէտ ախապ ֆըրգաթիլին իրալ գըլլէնա- ճաղը, կէչէնլէրտէ եաղըլմը իտիլլու- քէրէ, թայմըքտա օլունան մալիւմա- թա նէգարէն, տէվլէթի միւշաթիլլէյ- հանըն, պու սէնէքի պիւտտէսինտէ զուհուր իտէն ֆաղլանըն, պու մէսա- թիլլէ քեաթի օլունաթըլ ճիհէթլէ, մէք- քիւր սէֆինէլլէրին, պու սէնէ կէօն- տէրիլլէսինտէն սարֆը նաղար օլուն- մուլ տուր :

—1872 սէնէսի յունվար 1 ինտէն, սէ- նէի մէքըրիլլէր գեկտ. սօնունա գա- տար, Հինտիլթանա նաղ օլունան չալըն մըքտարը 1472,700 օգ կեաթ պա- լիլ օլունուղունու, Հինտ թայմըք եա- ղընտ :

—Հինտիլթան հուտուտունտա վա- գը Ձին էօլթէսինտէ պունունան էհլի իսլալիլլէրին, Ձինիլլէրտէն պիր ֆըր- գայի աթէրիլլէ սէվգ օլունուպ, էվ- վէլա մալուպ օլարաք կէրի չէքիլմէք- տէ իքէն, կէրիտէն եէթիլլէն իմտաթ իւզէրինէ, էհլի իսլալըն իսքան իթ- տիլլէրի չէհրիլլէրին, պիր տէֆա տահա հիւճուլ օլունուլ, վէ նիհա- յէթ իւլ էմը, էհլի իսլալ թարաֆը մալուպ օլարաք, պիր ահտանմէ ագ- տընա գարար վիրիլլէրէք, Ձինիլ տա- սաթիլլէ պէրիլլէսինտէն պիր գալաք- պիլ չէհրիլ կիրմէք սէվաթըյա, գալէա գաթուսունտան իլէրի կիրմէք- տէ իքէն, ագտէմէ հաղըլաթըլա- ը լալըմ ֆիլթիլլէրէք, գալթա- նը միւճալիլլէրի իլին թէլլէ ֆիլթիլլէրի, Ձինիլլէրի երնէ թար ու մար իթտիլ- լէրի, Հինտիլթան թայմըքտա կէօ- լիւմիւլ տիր :

ԻՍԹԱՆՊՈԼ ԹԵՐԱՄՎԱՅ ԾԻՐԻԹԻ

Իսթանբուլի զաղէթի մարտ ալըն 3/15 ինէ թէսաթիլլէ իտէն ճիւմա իթթէսի կիւնիւ, էօյլտէ, Թըրալմալ չիթթէթի հիսսէտարանըն ճէմիլլէրի ումուլի- են, սէնէվիլլէրի, Գալաթի տա քեա- եին Գաթթան իտէն ճէտիլլէ տէրու- նինտէ, Ծիւրթթիլ Ումուլիլլէրի Օսմա- նիլլէրին մէքըլլիլլէ թէճէմիլ իտէ- րէք, կէչէն 1872 սէնէսի զարֆընտա ճէրէեան իթմիլ օլան միւճալթը շիթ- քէթէ տայիր, մէճիլիլլէրի իտէրէն լա- յիսաթ գըրաթթ օլունահաղը, վէ հիսսէ պալընա թէվլի վէ իթա օլու- նահաք թէմէթթիլլէր, մըքտարը թայիլլէ գըլլէնահաղը միսիլլու, սէր- մայէյի շիթթէթիլլէ արթըլլէրտա զըմ- նընտա եէնի հիսսէ բիաթաեա չըգա- ըրմաթ մատտէսի, մէվլըյի միւղա- քէրէ վէ իսթիլաթէե գօնուլահաղըն- տան, հաղըր պունունաք իսթէեէն հիսսէտարանըն, եէվլիլ իթթիլաթէն լաաղ օն կիւն ագտէսի հիսսէլլէրին, նիգալմալլէյի շիթթէթիլլէ 37 ինճի մատ- տէսինէ թէվլիլլէր, շիթթէթիլլէ տաթ- տըլընա տէրաղիլթ թարիլլէ իլէ թէս- լիմ իթթէլլէրիլլէ տախիլ օլապիլլէճէք- լէրի խասսէթէն իլան օլունուլ :

Իսթանպուլ, 10 փետր, 1873